

Grigore Cantemir • Svetlana Timciuc

Cartea este destinată tuturor celor care vor să vorbească frumos și corect românește: de la elevi, studenți, intelectuali și vorbitori de rând până la miniștri, deputați în parlament, lideri de partide politice. /.../

În acest volum, am analizat, pe de o parte, tipurile de greșeli pe care le comit vorbitorii de limba română în genere (cele cauzate de pleonasm și tautologie, acord, anacolut, lanțuri de genitive), iar pe de altă parte, greșelile ce au la bază bilingvismul rus-român, de care am avut parte (și mai avem, din nefericire) de vreo două secole, adică tiparele cauzate de calchiere la toate nivelele limbii: fonetic, lexical, gramatical.

La finele subcapitolelor, am inserat, acolo unde am considerat de cuviință, câteva exerciții, pentru a-i obișnui pe cititori să-și aplece urechea la eufonia limbii, să consulte un dicționar, un specialist în problemele limbii, un coleg, un prieten. Pentru orice eventualitate, am dat variantele de răspuns la exercițiile de cultură a vorbirii.

Autorii

Grigore Cantemir • Svetlana Timciuc || Cultura vorbirii

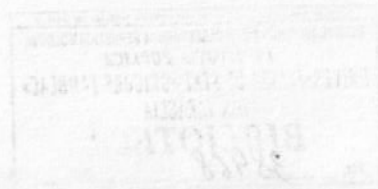
CULTURA vorbirii

O carte care
te învață să vorbești
și să scrii corect

EDITURA ARC

Cultura vorbirii

Grigore Cantemir • Svetlana Timciuc

Editor: Lucrări
Redactor: Elena
Corector: Lavinia
Redactor tehnic: Zoltan

Cultura vorbirii

O carte care
te învață să vorbești
și să scrii corect

1. Pleonasmul
2. Tautologia
3. Aliterarea
4. Aliterarea prin asonanță
5. Alte probleme
6. Căderea la nivel al fonemelor
7. Căderea morfenemică
8. Căderi cauzate de reacție
9. Căderi frazeologice
10. Căderea prepozițiilor după modelul rusește
Soluții pentru exerciții
Bibliografie generală

EDITURA ARC

Editor: Iurie Bârsă
Coperta: Mihai Bacinschi
Redactor: Elena Oteanu
Corector: Lucia Țurcanu
Redactor tehnic: Sergiu Vlas

Despre autori:

Grigore Cantemir, conferențiar universitar, doctor în filologie, a publicat numeroase articole științifice în revistele „Glottodidactica”, „Limba și context”, „Revista de lingvistică și știință literară”;
Svetlana Timciuc, profesoară de limba și literatura română, grad didactic superior, a publicat articole metodico-didactice în revistele de specialitate „Glottodidactica”, „Făclia”, „Univers pedagogic Pro”.

Editura Arc

str. G. Meniuc nr. 3, Chișinău, MD 2009;
tel.: (+373 22) 73-36-19, 73-53-29; fax (+373 22) 73-36-23
e-mail: info@arc.moldnet.md; www.edituraarc.md

DIFUZARE

SC ALLAS TRADING SRL
500256, Brașov, jud. Brașov, str. Jepilor nr. 6, bl. A6B, ap. 7;
tel.: 0368-452038; fax: 0368-452039
e-mail: books@allas-trading.com; www.cumparacarti.ro

ÎM Societatea de Distribuție a Cărții PRO-NOI
str. Alba Iulia nr. 23/1; MD 2051, Chișinău;
tel.: (+373 22) 51-68-17, 51-57-49; fax (+373 22) 50-15-81
e-mail: info@pronoim.md; www.pronoim.md

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Cantemir, Grigore

Cultura vorbirii. O carte care te învață să vorbești și să scrii corect/ Grigore Cantemir, Svetlana Timciuc. – Chișinău: Arc, 2014 (Combinatul Poligrafic) – 112 p.

ISBN 978-9975-61-804-5

811.135.1'27

C 19

© Editura Arc, 2014

© Grigore Cantemir, Svetlana Timciuc, 2014

ISBN 978-9975-61-804-5

CUPRINS

<i>Cuvânt-înainte</i>	7
Impactul moldovenismului asupra limbii române literare din Basarabia	9
Pleonasmul și tautologia	18
1. Pleonasmul	18
2. Tautologia	29
Cazuri dificile de acord	32
1. Acordul dintre adjectiv și substantivul determinat	32
2. Acordul dintre subiect și predicat	33
3. Acordul după înțeles	35
4. Acordul prin atracție	37
5. Alte probleme de acord	38
Anacolutul	44
Lanțuri de genitive	50
Calcul și impactul lui	53
1. Calchiera la nivel fonetic	54
2. Calchiera morfematică	58
3. Calchiera lexicală	62
4. Calcure cauzate de rectiune	77
5. Calcure frazeologice	81
6. Calchiera prepozițiilor după modele rusești	85
Soluții pentru exersare	99
Bibliografie generală	109

CUPRINS

Editor: Ion Bărb
Copertă: Mihaela Bacinaș
Redactor: Elena Olteanu
Corector: Lucia Tereanu
Redactor tehnic: Sergiu Vlaș

Cuvânt înainte 5
1. Prelegerea 10
2. Tautologia 15
Cazuri dificile de acord 20
1. Acordul dintre adjectiv și substantivul determinat 25
2. Acordul dintre subiect și predicat 30
3. Acordul după gen 35
4. Acordul prin atracție 40
5. Alte probleme de acord 45
Anacolitul 50
1. Acordul de genitiv 55
Calcul și impactul lui 60
1. Calcularea la nivel fonetic a stăruirii 65
2. Calcularea morfematică 70
3. Calcularea lexicală 75
4. Calculul cauzat de rectoare 80
5. Calculul tautologic 85
6. Calcularea prepozițională după modele rusești 90
Soluții pentru exerciții 95
Bibliografie generală 100
ISBN 978-9975-41-404-5

CUVÂNT-ÎNAINTE

Prezentul volum este un ghid teoretico-practic privind cunoașterea, vorbirea și scrierea în limba română. Autorii își propun să prezinte materialul într-un mod atractiv, dar și academic, astfel încât acesta:

- să servească cititorilor drept imbold pentru înlăturarea erorilor de exprimare orală și scrisă;
- să contribuie la eliminarea, din vocabularul activ al vorbitorilor de limba română, a greșelilor generate de bilingvismul rus-român (omonimia bilingvă, calchierea greșită a regimului unor verbe, a structurilor prefixale, calchierea semantică etc.), greșelile de ordin lexicogramatical (pleonasmul și tautologia, anacolitul, deficiențele la utilizarea pronumelor, dificultățile de acord etc.).

Într-un eseu despre necesitatea de a vorbi corect, Ion Melniciuc afirmă: „Cultivarea limbii are început, dar n-are sfârșit. Oricât ne-am perfecționa vorbirea, loc pentru mai bine va exista oricând în această operă de anvergură, deoarece limba e un *perpetuum mobile*“¹. Prin urmare, nici normele literare nu sunt statice. Să ne amintim de felul cum erau accentuate cuvintele *épocă, carăcter, regizor* cu două-trei decenii în urmă sau cum se ortografiiau pronumele nehotărâte *vreunul, vreuna, vreunii, vreunele* etc.

Cartea este destinată tuturor celor care vor să vorbească frumos și corect românește: de la elevi, studenți, intelectuali și vorbitori de rând până la miniștri, deputați în parlament, lideri de partide politice. Cu atât mai mult că, în 2012, Ministerul Educației a recomandat să se introducă în toate instituțiile de învățământ superior un curs de cultivare

¹ Grigore Canțăru, Ion Melniciuc, *Corectitudinea vorbirii este un imperativ*, în „Limba română“, 2006, nr. 4-6.

a limbii române. Având la dispoziție materialele din această carte, în gimnazii și licee, profesorii de limba și literatura română ar putea organiza cursuri opționale de cultură a vorbirii, cercuri ale declamatorilor sau ale crainicilor radio și TV.

În acest volum, am analizat, pe de o parte, tipurile de greșeli pe care le comit vorbitorii de limba română în genere (cele cauzate de pleonasm și tautologie, acord, anacolut, lanțuri de genitive), iar pe de altă parte, greșelile ce au la bază bilingvismul rus-român, de care am avut parte (și mai avem, din nefericire) de vreo două secole, adică tiparele cauzate de calchiere la toate nivelele limbii: fonetic, lexical, gramatical.

La finele subcapitolelor acestui volum, am inserat, acolo unde am considerat de cuviință, câteva exerciții de antrenament, pentru a-i obișnui pe cititori să-și aplece urechea la eufonia limbii, să consulte un dicționar, un specialist în problemele limbii, un coleg, un prieten. Pentru orice eventualitate, am dat variantele de răspuns la exercițiile de cultură a vorbirii.

IMPACTUL MOLDOVENISMULUI ASUPRA LIMBII ROMÂNE LITERARE DIN BASARABIA

Este bine cunoscut faptul că o limbă literară constituie forma îngrijită, normată și cultivată a unei limbi naționale. O definiție mai veche a acestei noțiuni este următoarea: **Limba literară reprezintă o formă cultivată a limbii întregului popor, care dispune – într-o măsură mai mare sau mai mică – de o serie de norme consolidate prin scris**¹.

Limba literară are o sferă largă de funcționare, cuprinzând producțiile și manifestările culturale în sensul larg al cuvântului. Este limba scrierilor științifice, filozofice, beletristice, este limba presei și a vieții politice, precum și limba folosită în diferite instituții: administrație publică, școală, teatru, biserică etc.

În Republica Moldova însă, mai ales în cadrul fracțiunii comuniste parlamentare și al adepților acestei ideologii, nu se vrea înțeles faptul că orice limbă de cultură a unui stat (numită limbă literară) funcționează în paralel cu graiurile ei și cu limba populară, de care se deosebește mai mult sau mai puțin. Din această cauză, se cere, fără niciun temei științific, să se renunțe la glotonimul de limbă literară română (care reprezintă limba de cultură, limba istorică a poporului băștinaș), în favoarea sintagmei *limba moldovenească*. Astfel, unii politicieni se fac a nu înțelege că limba populară este aceeași limbă, dar vorbită la voia întâmplării de fi-

¹ Definiția aparține lingvistului italian Benvenuto Terracini și a fost formulată pentru prima oară la cel de-al VIII-lea Congres de studii romanice, care a avut loc la Florența, în anul 1956.